

Európsky manifest o pridanej hodnote sociálneho poľnohospodárstva

Výzva činiteľom v priemysle, verejnej správe, politikom a verejnosti na podporu sociálneho poľnohospodárstva v Európe

Zostavili účastníci konferencie Poľnohospodárstvo pre zdravie od 25. do 27. mája 2009 v Pise, Taliansko

Európske požiadavky

Poľnohospodárstvo a zdravotná starostlivosť čelia silným požiadavkám a výzvam v celej Európe. Rozvoj vidieka sa snaží udržať ľudí a služby vo vidieckych oblastiach ako prostriedok prevencie degradácie a vyludňovania krajiny. Poľnohospodárstvo je vysoko cenené pre svoj kultúrny a multifunkčný prínos v rámci Európy. Malé farmy a ľudská práca na farmách potrebujú špecifické prístupy na prežitie a rozvoj a kultúrna krajina, rozmanitosť genetických zdrojov, druhy a biotopy potrebujú pozornosť, aby prežili a prekvitali. V poslednej dobe vidíme, že v poľnohospodárstve v krajinách EÚ je potrebné nájsť koherentné cesty adaptácie a zmien.

Zdravotná starostlivosť (z hľadiska prevencie a liečby) je ďalšou výzvou pre celú Európu. Inklúzia a participácia ľudí so zdravotným postihnutím, migrácia a demografické zmeny predstavujú ďalšie výzvy, ktorým musí čeliť Európa. Zvyšuje sa povedomie o potrebe zohľadniť sociálne aspekty zdravotného postihnutia, a nebrať ohľad len na "lekárske" alebo "biologické" dysfunkcie. Takisto sa zvyšuje uznanie významu kontextuálnych/environmentálnych faktorov, v rámci ktorých dochádza k fungovaniu a postihnutiu jednotlivca.

Budúcnosť poľnohospodárstva, ako aj budúcnosť zdravotnej starostlivosti si vyžadujú zmenu paradigmy. Zhoduje sa to aj s globálnymi a subglobálnymi správami IAASTD¹. Ciele vývoja a udržateľnosti IAASTD boli schválené v prvom Medzivládnom pléne a sú v súlade s miléniovými rozvojovými cieľmi OSN (MDG): zníženie hladu a chudoby, zlepšenie životného a ľudského zdravia na vidieku, a pomáhať k spravodlivému, sociálnemu, environmentálnemu a ekonomickému udržateľnému rozvoju. Úspešne naplnenie cieľov rozvoja a udržateľnosti a reagovanie na nové priority a meniace sa okolnosti vyžaduje zásadný posun v poľnohospodárskych vedomostiach, vrátane vedy, techniky, politiky, inštitúcií, rozvoji kapacít a investícií. Takýto posun by uznal a zvýšil dôležitosť multifunkčnosti poľnohospodárstva a zohľadňoval zložitú poľnohospodárskych systémov v rôznych sociálnych a ekologických súvislostiach. Poskytovanie externých výhod, akými sú ľudské práva, blahobyt a začlenenie ľudí so špeciálnymi potrebami, sú výzvami pre poľnohospodárstvo v rámci spoločenstiev budúcnosti.

¹ International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development

Sociálne poľnohospodárstvo ako príspevok do budúcnosti Európy

Môže sociálne poľnohospodárstvo pomôcť zosúladiť niektoré z týchto požiadaviek a problémov?

Sociálne poľnohospodárstvo preberá multifunkčný pohľad na poľnohospodárstvo a vytvára určité kolektívne produkty. Hlavnými, okrem predajných produktov, sú zdravie a zamestnanosť, vzdelávanie alebo terapia, lepšie životné prostredie a starostlivosť o biodiverzitu. Poľnohospodárstvo ponúka príležitosti ľuďom zúčastňovať sa na rôznych rytmoch dňa a roka, či už v pestovaní potravín alebo pri práci s domácimi zvieratami. Sociálne poľnohospodárstvo zahŕňa poľnohospodárske podniky a trhové záhrady, ktoré integrujú ľudí s telesným, duševným alebo emočným postihnutím; farmy, ktoré ponúkajú otvorené miesta pre sociálne znevýhodnené osoby, pre mladých páchatel'ov alebo tých, ktorí majú problémy s učením, osoby s drogovou závislosťou, dlhodobo nezamestnaní, aktívni starší občania; školské a materské farmy a mnoho ďalších. Prevencia chorôb, začlenenie a lepšia kvalita života sú znakmi sociálneho poľnohospodárstva. Môže poskytnúť dobré životné podmienky tým, ktorí sú silne závislí od dlhodobej starostlivosti.

V celej Európe sa objavujú iniciatívy sociálneho poľnohospodárstva. Poľnohospodárske podniky sa čoraz viac zameriavajú na rozvoj vo vidieckych oblastiach, vytvárajú prácu a zamestnanosť pre sociálne a fyzicky znevýhodnené osoby a starajú sa o starších ľudí. Preberajú vzdelávaciu úlohu a rozvíjajú nové zdroje príjmov prostredníctvom dobrého mena súvisiaceho s ich výrobou a poskytovaním sociálnych služieb. Sociálne poľnohospodárstvo potrebuje politickú a finančnú podporu.

Požiadavky a priority

Pridaná hodnota vytvorená pre spoločnosť v sociálnom poľnohospodárstve musí získať uznanie a cieľnú podporu. Rozmanitosť sociálnych a kultúrnych služieb a sociálne úsilie pre ľudí a prírodu si vyžadujú podporu verejnosti, aby sa udržali a rozvíjali rôzne oblasti činnosti v sociálnom poľnohospodárstve a podporovali jeho identitu. Integrácia a vzdelávanie najmä, ale aj zdravotné a terapeutické účinky sociálneho poľnohospodárstva (prostredníctvom zmysluplnej práce a terapie, zodpovedného využívania prírodných zdrojov, trvalo udržateľného výživového vzdelávania) je potrebné ďalej uznávať, podporovať a skúmať. Potenciálne úspory nákladov v prípade systémov zdravotného poistenia a zdravotníctva v dôsledku zlepšenia zdravia sa javia ako ďalší argument.

Zlepšovanie a rozvoj sociálneho poľnohospodárstva v celej Európe si vyžaduje priaznivé prostredie. Je potrebná plodná spolupráca medzi rôznymi odvetvami politik a administratívy (zdravotná / sociálna / poľnohospodárska / zamestnanosť) na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Okrem toho je základnou požiadavkou tvorba a výmena vedeckých, odborných a praktických poznatkov v celej Európe.

Podniky sociálneho poľnohospodárstva už poskytujú spoločnosti pridanú hodnotu na viacerých úrovniach v rámci multifunkčného poľnohospodárstva. Opatrenia na podporu

sociálne poľnohospodárstva podrobne opísané v tomto stanovisku vyzývajú politikov, ministrov, vedcov, spotrebiteľov a širšiu verejnosť, aby si tieto služby uvedomovali, uznali, udržali a podporovali. Sociálne poľnohospodárstvo otvára sociálny, kultúrny, vzdelávací a terapeutický potenciál riadenia vidieckeho života. Pre ľudí so špeciálnymi potrebami môže ponúknuť dobré životné podmienky a miesta, kde sú ich individuálne schopnosti oceňované a posilnené. Takže pre nich je sociálne poľnohospodárstvo krokom k začleneniu do spoločnosti.

Nechceme vidieť sociálne poľnohospodárstvo ako len ďalšiu špecializovanú možnosť pre poľnohospodárske podniky, ale aj ako možný stavebný blok pre sociálnejšiu budúcnosť. Sociálne poľnohospodárske podniky v transparentných systémoch ponúkajú príležitosti pre osobný rozvoj tých, ktorí potrebujú pomoc; trvalo udržateľný prístup k prírode a revitalizácii vidieckych oblastí. Keď mnoho jednotlivcov koná v zhode a rozvíja sociálne hodnoty, môžu sa začať objavovať menšie alternatívy k racionalizácii, väčšej konkurencii a cenovým vojnám. Pridaná hodnota sociálneho poľnohospodárstva otvára vyhliadky na potenciálny posun paradigmy a prechodné cesty pre poľnohospodárstvo a sociálnu prácu. Prístup sociálneho poľnohospodárstva sa zhoduje s iniciatívami, ako sú siete spravodlivého obchodu (fair trade), solidarity, ľudskej salutogenézy a mnohí aktéri sa považujú za súčasť hnutia a procesu transformácie, ktorý zlepšuje spoločenské požiadavky nielen vo vidieckych oblastiach.

Kontaktné informácie:

Dr. Thomas van Elsen, Petrarca e.V, University of Kassel, Nordbahnhofstr. 1a, D-37213 Witzenhausen, Germany, Thomas.vanElsen@petrarca.info, www.sofar-d.de/